

Dzięk

8 stron
Rok VII

Pomorski

**ORAZ WYDAWNICTWA: DZIEŃ BYDGOSKI - DZIEŃ GRUDZIĄDZKI - GAZETA GDANSKA - GAZETA MORSKA
DZIEŃ TCZEWSKI - DZIEŃ KUJAWSKI - GAZETA MOGILENSKA : - : - : - : - : -**

Redakcja i Administracja: Toruń, ul. Bydgoska 56. - Telefony redakcyjne: 10-91 ogólny (czynny w dzień i w nocy), 10-92 sekretarz redakcji, 10-93 redaktor naczelny. Telefony administracyjne: 10-94 biuro administracji, 10-95 kierownik administracji, 17-48 filja miejska administracji.
■ Filja Administracji: Królowej Jadwigi nr. 12/14, wejście od ul. Małe Garbary nr. 2. - Konto czekowe P. K. O. 160-315. ■

Pomorze na przełomie roku

Przemówienie Pana Wicewojewody Starzyńskiego do przedstawicieli społeczeństwa, podczas składania życzeń noworocznych dla Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i Rządu

Zwyczajem dorocznym zebrał się tu w dniu dzisiejszym, aby wspólnie złożyć życzenia noworoczne tym, którzy naszej Najjaśniejszej Rzeczypospolitej wiodarzą.

Tradycja zaprowadzona przez nieobecnego tu z powodu przebytej niedawno choroby Wojewodę Kirtiklisa nakazuje mi, aby przed wzniesieniem okrzyku na cześć Pana Prezydenta, Pana Marszałka, Pana Premiera i całego rządu podsumować w kilku zdaniach **ważniejsze fakty i zdarzenia, zaszły w ciągu ubiegłego roku na terenie dzielnicy pomorskiej.**

Krótki mój pobyt na stanowisku wicewojewody pomorskiego, w warunkach niezmiernie wartkiego życia ostatniego kwartału, nie pozwolił mi głębiej wniknąć w szczegóły zdarzeń trzech kwartałów poprzednich. To też zgóry proszę o wybaczenie, jeśli jakiś ważniejszy szczegół lokalny pominię, lub inny mniej ważny nadmiernie uwypukle.

Nie sądzę jednak, by niedociągnięć takich było wiele, ponieważ jestem głęboko przekonany, że konsolidacja i zespolenie poszczególnych dzielnic Rzeczypospolitej zaszły już tak daleko, że mało jest w Polsce problemów dzielnicowych, niewywolujących zainteresowania powszechnego, że to, co jednym boli — wszystkim boli, to, co jednym dumą i radością napelnia — wszystkim cieszy i podnosi na duchu.

Obserwując bacznie najbardziej nas interesujące zjawisko długotrwałej powszechnej depresji gospodarczej, nie można powstrzymać się od uwagi, że zjawisko to najsłabiej daje się odczuwać tam, gdzie zarówno stosunki wewnętrzne jak i zewnętrzne są całkowicie ustabilizowane, najostrej zaś w tych krajach, gdzie zarówno jedne jak drugie znajdują się w stanie zaognienia.

Stwierdzić należy, że rok ubiegły przyniósł nam pod tym względem **znaczną poprawę, zarówno w dziedzinie stosunków zewnętrznych jak i wewnętrznych, stwarzając warunki, w których wysiłki, czynione w kierunku stabilizacji stosunków gospodarczych zaczynają nabierać szans powodzenia.**

W dziedzinie warunków zewnętrznych **najsilniej odczuło Pomorze poprawę stosunków polsko-niemieckich, a zwłaszcza polsko-gdańskich, umożliwiającą zawarcie konwencji polsko-gdańskiej, która stworzyła dla powiatów kasubskich możliwość zbytu wytworów rolnych po cenach wyższych od cen rynkowych.**

W dziedzinie stosunków wewnętrznych rok 1934 przyniósł objawy pewnej **konsolidacji wewnętrznej społeczeństwa, czego wyrazem były wyniki wyborów do samorządu gospodarczego i terytorjalnego.**

Przebieg wyborów dokonanych do Izby Handlowo-Przemysłowej i Rzemieślniczej oraz ostateczna organizacja Izby Rolniczej wykazały, że idea skoordynowania wysiłków nad stabilizacją stosunków gospodarczych na forum właściwym, wolnym od niepotrzebnego gadul-

stwa, waśni narodowościowych oraz demagogii partyjnej i klasowej odniosła **sukces bardzo poważny.**

Podobnie przedstawia się znany Panom wynik wyborów do samorządu terytorjalnego, dokonanych w 1283 gromadach. Faktem jest, że w **około 90 proc. tych gromad zgłoszono po jednej liście kompromisowej.** Fakt ten posiada dla mnie niesłychanie doniosłe znaczenie. Świadczy o tem, że **90 proc. ludności pomorskiej w sposób niedwuznaczny oświadczyło, że dość ma już jałowej opozycji, swarów i kłótni partyjnych** oraz, że do zagadnień samorządowych chce podejść pod kątem rzetelnej pracy, pracy, która tylko przy współpracy z władzami może przynieść dodatnie wyniki. Oczywiście, że wśród tych radnych wybranych z list kompromisowych wielu jest takich, którzy nie zaliczają się do obozu prorządowego i w wielu sprawach odnoszą się krytycznie do tych, czy innych posunięć Rządu. Fakt jednak, że radni ci wbrew nakazom partyjnym, szukającym za wszelką cenę rozgrywek politycznych przy wyborach samorządowych, zdecydowali się pójść na kompromis na wspólnych listach świadczy, że **zdrowa myśl twórczej pracy dla Państwa odniosła na Pomorzu triumf niebywały a olbrzymia większość ludności pomorskiej nie daje się już więcej brać na lep hasel „opozycja dla opozycji“.**

Omawiając zagadnienia samorządu, nie mogę nie poświęcić słów kilku spr-

wie wprowadzenia w życie nowej jednolitej dla całego Państwa ustawy samorządowej, co pociągnęło za sobą konieczność ostatecznego podziału powiatów na nowe gminy zbiorowe i powołania do życia 155 zbiorowych gmin wiejskich. Względem na wygodę mieszkańców zdecydował o tem, by zgodnie z wolą ludności tworzyć gminy stosunkowo małe. W ten sposób nowopowstała pomorska gmina zbiorowa obejmuje przeciętnie 10.000 ha. oraz liczy średnio 4.800 mieszkańców. W związku z organizacją gmin zbiorowych zaszła potrzeba korektur granic większości powiatów pomorskich.

Celem przygotowania aparatu administracyjnego przyszłych gmin zbiorowych został urządzony w Toruniu kurs administracyjny dla kandydatów na pisarzy gminnych. Pragnę podkreślić, że przy wyborze kandydatów na kurs kierowano się **zasadą przyjmowania przede wszystkim rodowitych pomorzan, oraz takich, którzy, osiadłszy na Pomorzu przez czas dłuższy, mieli możliwość poznania warunków lokalnych i życia się z ludnością miejscową.**

Skoro jesteśmy już przy zagadnieniach samorządowych, chciałbym poruszyć również sprawę ciężarów komunalnych. Redukcja budżetów samorządowych dokonana w ciągu ostatniego pięciolecia, doprowadziła do tego, że ogólna suma wszystkich budżetów samorządowych (bez Gdyni i gmin wiejskich) wynosząca przed pięciu laty 28 i pół mi-

ljona złotych, została skompresowana w **preliminarzach na rok przyszły do sumy 17 i pół miliona złotych.** Nie poprzestając na tem, Rząd Rzeczypospolitej podjął w ostatnim miesiącu r. ub. studia w kierunku **nowej kompresji tych budżetów. Głównym narzędziem dalszej redukcji mają się stać ustawy o odciążeniu samorządów, umożliwiające zmniejszenie wydatków na obsługę długów.**

Przechodząc obecnie do zagadnień bezrobocia, nie chcę bynajmniej ukrywać, że jakkolwiek województwo pomorskie jest w tych szczęśliwych warunkach, iż ogólna ilość bezrobotnych na terenie całego województwa jest mniejsza, niż w niejednym mieście czy powiecie ośrodków bardziej uprzemysłowionych — to jednak sprawę tę uważam za **jedną z najboleśniejszych ran na ciele naszej dzielnicy.** Konieczność ciągłego ograniczania budżetów państwowych i samorządowych, pociągająca za sobą stale zmniejszanie budżetów inwestycyjnych, niezmiernie utrudnia zorganizowanie takiej ilości robót publicznych, aby móc przy nich zatrudnić wszystkich tych, którzy pracy szukają. **Niemniej i na tym froncie możemy stwierdzić pewien pocieszający objaw. Ogólna liczba rejestrowanych i nierejestrowanych bezrobotnych, która w styczniu r. ub. wynosiła 30.000 osób, zmalała o 1/2.** Dużą rolę przy zmniejszaniu się bezrobocia odegrał fundusz pracy, finansujący część tych robót publicznych, w budżecie państwowym ani samorządowym nie mogły znaleźć pokrycia. Innym środkiem ulżenia dołi tych najniezwyklejszych naszych współobywateli była **akcja zakładania ogródków działkowych, która w szeregu miejscowości dała pomyślne wyniki.**

Powracając raz jeszcze do spraw gospodarczych, stwierdzić można, że i na tym odcinku rok ubiegły przyniósł nam **pewną choć nieznaczną poprawę, zwłaszcza w dziedzinie zmniejszenia rozpiętości pomiędzy cenami przemysłu skartelizowanego a cenami rolnymi.**

Dążenie do zniesienia cen przemysłowych znalazło swój wyraz w osiągniętej **zniżce cen nafty, węgla, żelaza, soli, cukru, cementu oraz obniżce taryf pocztowych, telegraficznych i kolejowych.**

Równoległe do akcji zniżki cen artykułów przemysłowych biegnie **akcja, mająca na celu podniesienie rentowności warsztatów rolnych.** Na pierwszym miejscu należy tu podkreślić ustawy odciążeniowe, które po całkowitem wprowadzeniu ich w życie powinny się przyczynić do uzdrowienia stosunków finansowych rolnictwa. Ulgi te najsilniej odczują niewątpliwie szerokie rzesze osadników, którym ciężkie przesilenie gospodarcze najsilniej dawało się we znaki.

Oczywiście, że gruntowna poprawa warunków bytu rolnika nie może nastąpić jedynie przy pomocy ustaw i rozporządzeń wydawanych przez władze, zależy ona bowiem od szeregu takich czynników, jak **należyta organizacja produkcji, a zwłaszcza sposobów zbytu.**

(Ciąg dalszy na str. 2-giej)

Depesze do Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, I. Marszałka Polski i Prezesa Rady Ministrów

Pan Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
Profesor Dr. Ignacy Mościcki

Warszawa

Spełniając prośbę społeczeństwa pomorskiego, spleśzę w jego imieniu złożyć Panu Prezydentowi wyrazy najgłębszej czci i holdu oraz życzenia pomyślności dla Pana Prezydenta Reprezentanta Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.

Ludność Pomorza zapewnia Cię Panie Prezydencie, że stoł i zawsze stać będzie wiernie na straży granic Państwa i mocarstwowej potęgi naszej Ojczyzny.

Racz Panie Prezydencie przyjąć również moje najlepsze życzenia noworoczne

(—) Starzyński,
Wicewojewoda Pomorski.

Marszałek Józef Piłsudski

Warszawa Belweder.

W imieniu całego społeczeństwa pomorskiego oraz w imieniu własnym i podległych mi urzędów spleśzę przesłać Panu Marszałkowi jako Twórcy Odrodzonej Ojczyzny, wyrazy czci i holdu oraz życzenia osobistej pomyślności.

Jednocześnie melduję, że ludność pomorska gotowa jest na każde wezwanie skupić się przy swym Wodzu dla odparcia każdego zamachu na całość naszych granic.

(—) Starzyński,
Wicewojewoda Pomorski.

Prezes Rady Ministrów
Profesor Dr. Leon Kozłowski

Warszawa.

Społeczeństwo pomorskie przez usta swych przedstawicieli prosiło mnie o złożenie Tobie Panie Premierze i Rządowi, któremu przewodniczysz, wyrazów głębokiego oddania życzeń osobistej pomyślności oraz zapewnienia, że **dzielnica pomorska gotowa jest zawsze wykiełyć wszystkie siły celem poparcia prac Rządu dla dalszego rozkwitu i potęgi Rzeczypospolitej.**

Przy tej okazji racz przyjąć Panie Premierze i moje najserdeczniejsze życzenia.

(—) Starzyński,
Wicewojewoda Pomorski.

